

Observatoriul este de done ori in septemana, marcuria si sambata.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu postu in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin asomnatiunile postei statului, adrese de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 50.

Sibiu, 21/3 Iuliu 1878.

Anulu I.

Deschidere de prenumeratiune.

Primirea binevoitória si caldúrosa ce avuramu la publiculu nostru lectoru in Semestrulu I, pe langa ce ne obliga a'i fi recunoscatori, ne indemnã si si inbarbatã totu-odata, cá pasindu siguru inainte pe spinós'a carare de publicisti, se deschidemu la acestu diariu

„Observatoriulu“

abonamentu nou pe Semestrulu alu II-lea din a. c. 1878, pe langa conditiunile specificate in fruntea lui, si anume

cu 4 fl. v. a. in laintrulu monarchiei, cu 5 fl. séu 11 franci in strainatate.

In Sibiu cu 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Pretiturile de prenumeratiune se transmitu de a dreptulu la: Redactiunea „Observatoriulu“ in Sibiu, strad'a Orediului Nr. 7.

Dela imbraciosiarea ulterioára de care vomu avea parte, va depinde progressiv'a inavutire a diariulu nostru, a carui programa in sinesi considerata, este fórté larga, éra infricosiat'a putere a evenimenteloru actuali, care nu se voru potea sista in mersulu lor prin nici-unu congressu din lume, dá ori-carui publicistu materialu de o abundantia ne mai cunoscuta dela 1848/1849 pana acuma.

Deci inainte cu D-dieu.

Redactiunea.

Ungari'a si Romani'a

(Comentariu la iucercarile de infratire, dedicatu opositiunei din Romani'a).

Diariulu „Nemzeti Hirlap“ din B.-Pesta Nr. 162 publica din pen'a unui collaboratoru de ai sei unu studiu asupr'a relatiunilor ungaro-romanesce, care noue ni se pare cu atãtu mai demnu de atentiune, cu cãtu acestu diariu gubernementale serie asia pentru tóta lumea, cá si cumu aru fi vorbindu unii ómeni intr'unu codru singuraticu standu la panda, nu inse in dilele nóstre, ci inainte de acésta cu 4—5 sute de ani.

Publicistulu din N. Hirl. permite, cá elu si ai sei nu credu in nici-unu resultatu salutaru alu

lucrariloru Congresulu european, cá-ci de-si elu va inchiaié astadata pace, aceea va fi putreda, in totu casulu va folosi neasemenatu mai multu Rusiei de cãtu monarchiei austro-unguresce si cu atãtu mai pucinu Ungariei. De aci incolo elu trece cu apretiarile sale la natiunea romana preste totu si la Romani'a propria in specialu. Noi le vomu reproduce intru unu micu extractu numai pe cãtu ne permite spatiulu, dara legatur'a ideiloru o vomu respectã preste totu.

Se spune astadi, continua publicistulu, cá armat'a Romaniei a ocupatu positiunile cele mai tari in Romani'a mica, si se adauge cá ea se prepara contr'a Russiloru. Este prea adevratu cá trupele romanesce se afla in positiuni tari, nici-de-cumu inse in contra Rusiei, ci de-adreptulu si in modu provocatoriu contra Ungariei. Cine nu crede acésta, se mérga la faci'a locului si se se convinga. De aceea ve dicu voue: se nu dati romaniloru nici-unu crediementu, se nu le credeti nimicu orbesce. Noi avemu trebuintia imperioása de Romani'a, ea inse astadi ne este dusmana de mórté. Dara ea ne póte fi amica buna, inse numai déca vomu desvoltã faci'a cu natiunea intrega romanesca politic'a cea mai energiósã, cá-ci romanulu numai atunci ne va iubi, déca i-va fi frica de noi (??). Romaniloru le place multu se se dea pe sene de stranepoti ai anticiloru romani si se dica despre grecii carii au cutropitu Troi'a, cá suntu perfidi. Tocma asia trebue se tienemu noi despre romani, cá se pórtã cu tóta perfidi'a cãtra noi. Diplomati'a romanesca moderna e maiestra in logic'a cu dilemme (sillogismus cornutus). Ea n'a fostu onesta candu a plecatu asupr'a Plevnei, si nu este nici astadi. Déca ea aru fi fostu condusa de sentimentulu onórei si déca 'ia pasatu cá se sterga de pe numele seu epitelulu spurcatu de „romanu ostasiu fricosu,“ atunci da, se fia mersu neaparatu la batalia, dara nu contra turciloru sub pretestulu de nimicu si ridiculu (nevetséges) cá se ajute caus'a christianiloru, ci se se fia alaturatu langa Abdul Kerim contra muscaliloru. Dara diplomati'a romanesca a mintitu (hazudott) inainte cu 10 luni si totu asia va minti astadi*).

Amicitia dintre muscali si romani a incetatu

*) Mintit-a dieu diplomati'a européna si cea turcésca, acumu cá totudeauna.

astadi; dara se tieneti voi mente, cá déca romanii se voru impacã érasu óre-cumu cu muscalii, din nou ne voru intórcé dosulu urindu-ne si mai tare decãtu inainte de aceea. Se credeti, cá romanii inainte de a pleca la batalia au sciutu ce se va intempla cu Basarabi'a.

In Romani'a suntu doue partide politice, cea rosia seu radicale, si alb'a seu conservativa. Aceste doue partide se iurescu din adãnculu sufletulu, precumu se urau odinióra Ros'a rosia si Ros'a alba in Angli'a, si cea ura se intende pana la pensionari si la cei din urma scrietori din cancelaria, cáci cert'a e mai multu numai pentru plapoma.

Astadi sunt rosii la putere; generalii, oficiarii de statulu majoru cu generalulu Florescu, care e celu mai genialu (??) din toti, suntu conservativi; Albii cá si rosii sciú fórté bine cá Gorgiacov le va luã Basarabi'a; dara ce dicu albi? Daca se perde Basarabi'a, perda-se sub rosii, cá se cadia tote blastemele poporulu asupra capulu lor.

Éra déca Romanii nu vreu se perdia Basarabi'a si nu vreu se ie Dobrodja in schimbu, sciti voi ce se va intempla? Principelulu Carolu inainte de acésta nu-i prea pasã de tronulu, cá-ci nu avea gustu se tréca de vasalu alu sultanulu; dara dupa-ce se va recunosce independentia tierei, M. Sa va primi Dobrodja chiaru in contra vointiei nationale si cu periculu de a provocã revolutiune, pe care inse o va sci inecã in sange.

Publicistulu magiaru insiste pentru acésta credintia a sa cá si unu bunu mahomedanu pentru dogmele sale, apoi trece mai departe dicundu:

Eu repetu cá Romani'a moderna este vrasmasia de mórté a Ungariei si a magiariloru. Ea ne este vrasmasia de mórté: 1-o pentru-cã numai prin destramarea statulu nostru crede cá va poté incorporã Transilvani'a si Bucovin'a, éra 2-o pentru-cã n'amu invetiat'o se scia de frica nóstra si se ne respecte poterea. Trebue mai antaiu se batemu bine pe romani, se le aratamu cá n'au ce cauta la noi, se le insufflamu frica si cutremuru, cá din neamici se'i facemu amici*).

Hei, dara in Transilvani'a preste 2/3 parti din locuitori sunt romani, in comitatele de cãtra Ostu-

*) Adevérulu este aci, cá de candu armat'a Romaniei a participatu cu atãtu succesu la campani'a teribila din a. 1877, in magiari s'a desteptatu si cresce pe fiacare di poft'a inflacaratã de a se bate cu romanii pana la exterminare.

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Aradu in 25 Iuniu 1878.

Onorata Redactiune!

Mi ieau libertatea a Ve aclude aici unu esemplariu din adres'a trimisa de romanii din Aradu, si provediuta cu 58 de subscrieri laureatululu nostru poetu V. Alexandri, ér in cele urmatóre Ve trametu in copia respunsulu urmatu adresei din cestiune.*)

Alu Onoratei Redactiuni

sinceru stimatoriu

Aron Hamsea.

Domnulu
Vasile Alexandri
in

Mircesci.

Poete! Ai cantatu! Romane! Ai invinsu!

Poete romanu! Tu ai fostu celu mai mare cantaretu in celu mai mare concertu! Triumfatoriule! Tu ai triumfatu de intreaga gintea latina precumu ai triumfatu in totu-deauna de inimele Poporulu Romanu.

Alexandri! Tu ai raportatu Natiunei Tale o noua victoria: victoria artei! Invingatoriule! Tu ai cantatu gloriosu gloriosa ginte latina, si ai adausu o noua gloria la gloria viteazulu Teu neamu!

Mare cantaretie! Tu esti poetulu gintei latine! Alexandri! Tu esti mandria Natiunei Romane!

Tu mergi maretu in capulu neamulu Teu, si lumina versi in urma Ta.

Lumin'a Ta lumineaza neamulu romanescu, care este menitu se méarga maretu totu inainte, precumu dice canteclulu Teu.

Triumfulu Teu este alu Romaniloru.

*) Adres'a este tiparita cu litere mare cu cursive in formatu folio mare si elegantu. Red. Obs.

O noua si mare isbanda a Romanismulu!

Departu de Tine, inimele nostre palpita cu focu la sublimeloru acorde ale sublimeloru Tale lire. Prin canteclulu Teu una si mare este gintea latina, prin limb'a si lira Ta una si mandra este Natiua romanesca, — si Tu esti alu ei mare bardu!

Te felicitamu poete alu gintei latine!

Te salutamu cu entusiasmulu inimeloru nostre, Alexandri, mare bardu alu nostru!

Impreuna cu Tine mandra este si serbeaza astadi intreaga Romanime:

„Strainu in cale 'i se inclina . . .“

Datu in Aragu in 8 Iuniu 1878.

Respunsulu Domnulu Alexandri suna:

Domnulu Aron Hamsea,
prof. de teologia

Aradu.

Mircesci 8 Iuniu 1878.

Stimabilulu meu Domnu!

Amu primitu frumós'a carte, ce contine felicitariile si semnaturile cetatieniloru Romani din Aradu.

Mi este peste putintia de a le esprime sentirile de legitima mandria si profunda bucuria, ce ni au cuprinsu in presentia entusiasmulu patriotu alu fratiloru de peste munti. Ardealulu a fostu totu-deauna cuibulu sacru alu Romanismulu, pe care nici o furtuna nu l'a pututu distrage, cá-cã a fostu cimentatu cu anticulu si neperitoriulu sange Romanu. Din acelu cuibu binecventatu de D-dieu multi vulturi se voru inaltia pe cerculu Romaniei, fara ca de adi inainte nime se indrasnéca a se încercã de a le smulge penele aripiloru.

Presentulu si viitoriulu nostru incepu a se afirmã sub radielu sórelui Latinitatii, precumu inaltii munti ai Carpatiloru care, prin negurile intunereculu aparu ca unu lantiu de nuori, si, cumu resare faptulu dilei, ieau formele lor si aspectulu de giganti.

Eu sum fericitu, cá mi-amu vediutu visulu cu ochii; fericitu, cá mi-a ajutatulu D-dieu a contribui la

ridicarea statuei maiestóse a Latinismulu orientalu in faci'a Latinismulu occidentalu; fericitu mai cu seama de simpatiile, ce amu cascigatu in inimile tuturoru Romaniloru, ce tientescu privirile spre viitoru.

Acestor'a le tramitu sincerile mele felicitari, si le urezu realizarea dorintieloru celoru mai scumpe.

V. Alexandri m. p.

Diverse.

— (Unu docente) se laudã, cá elu in facare di invétia 25 óre. — „Acésta e impossibile“, 'i se obiectã, „pentru cá diu'a are numai 24 óre“. Acésta nu importa“, respunde elu, „eu me scólu cu o óra inainte de a se face diua“.

— (Este cunoscuta) antipati'a ce o au unii ómeni de a se pune la mésa in numeru de 13. Unu glumetiú dise, cá elu numai in acelu casu o considera de nenorocire, candu se afla 13 persóne la mésa, déca bucatele s'au gatitu numai pentru 12 persóne.

— (Unu némtiu si unu italianu) discutau asupra frumsetiei limbeloru loru materne. Némtiulu afirmã cá limb'a lui au fostu cea vorbita in paradisu. „Da“, 'i respunde italianulu, „candu D-dieu au alungatu pe Adam si Eva din paradisu, au vorbitu nemtiesce.“ — „Déca acésta este adevratu“, 'i replicã némtiulu, „apoi inainte de aceea diavolulu a sedusu pe Eva servindu-se de limb'a italiana“.

— (Unu omu sgãrcitu) 'i placea cu tóte acestea se aiba óspeti la mésa, cari inse mai totu-deauna se scolau flamendi. Odata dupa mésa sgãrcitulu dise óspetiloru sei: Ve multiurescu pentru societatea domnia-vóstra; candu voiú mai avea onórea a ve vedea érasu la mésa mea?

— „Déca poftesci, acuma indata“, 'i respunde celu mai flamendu dintre óspeti.

— (Cumu 'ti-au placutu) ieri quartetulu? — Prea bine, numai pecatu cá nu erau mai multi.“

Sud ale Ungariei locuescu asemenea foarte multi romani (preste 1 milionu 600 de mii). Romani'a 'i considera pe toti acestia de supusi ai statului seu in celu mai de aproape venitoriu. Deci se magiarisamu Transilvani'a si susu disele comitate din Ungari'a, prin scole, prin servitiulu militar, prin societati, prin administratiunea politica si judiciaria; se le prefacemu nu numai ideile (capetele), dara si numele, si limb'a asia, in catu deca aru veni cei din Romani'a cu scopu de a cuceri acestu teritoriu, se nu mai afle romani in trensulu. Atunci apoi veti vedea, ca Romani'a se va arunca in brajiale nostre a la Ungariei si ne va cersi protectiunea.

Pe chartele romanesci Transilvani'a figuredia ca Dacia; dara si Basarabi'a rusésca densi o coprinde totu la Daci'a. Sciti ce se facemu? Noi, Ungari'a, trebuie se ne batemu nesmintitu cu Rusi'a. Dupace o vomu sfarma pe acesta (ha mi egyzer leszámoltunk Oroszországgal), ii vomu lua Basarabi'a, dara apoi o vomu darui valachiloru si o vomu incorpora cu Romani'a loru, ca se se alega si ei cu atata; atunci apoi iamu obligatu si mai multu.

Inca ceva si apoi terminamu. Romanii sunt amestecati ce e dreptu cu slavii si au multe cuvente slavone; dara ei nu sunt nici slavi, precumu nici greci. Numai religiunea loru este comuna, prin care sunt legati de sant'a Rusi'a. Dreptu ca religiunea este o legatura cu atatu mai tare, cu catu romanii si chiaru popii loru sunt bigoti, fanatici, hebeuci (bigott, vakbuzgo, buta) si foarte superstitiosi; dara iamu potea rupe de catra Rusi'a facindu pe toti neunitii catholici, se'i legamu cu catholicii din Ungari'a. Dara apoi se catholisamu si pe locuitorii Romaniei, spunendu-le ca numai sub acesta conditiune se voru hucura de protectiunea nostra, deca se voru desbina si prin religiune de catra Rusi'a. Romanii sunt imitatori prosti. Sciti ca le place se le dici ca sunt de origine latina. Se le facemu acelu complimentu, dara se'i damu in grija episcopiloru catholici din Ungari'a; ca se'i puna aceia le cale etc. etc.

Fia destulu cu atata, ca se cunoscemu si din acesta publicatiune turbarea tiranica a acestoru omeni asupra esistentiei nostre nationale. V'ati insiela foarte reu, deca ati crede, ca acestea sunt nesce dorintie isolate, aiurari singuratece, calificate pentru cas'a nebuliloru. Sute de mii cugeta si dorescu se realisedie planuri de acestea contra romaniloru si a Romaniei. Noi chiaru si in acestu timp scurtu de 6 luni avuramu trist'a ocaziune de a ve presenta mai multe probe de acestea; dara numerulu loru este inmiitu. De aici potu invetia si acei romani din Romani'a, carii candu e vorba de esistentia nationale, de literatura romanésca comuna, iti respundu strimbandu din nasu: Ce este noue si voue?

De altumentrea:

Vointi'a lui va strabate,
Candu muntii 'n capu se voru bate;
Candu scandur'a 'i va suna
Pop'a cu cadelniti'a.

Boemi'a si politic'a de passivitate a Cechiloru.

I. De diece ani incóce publiculu romanescu celu inteligente avu dese ocaziuni si cause de a compará starea si impregiarile Transilvaniei cu ale Boemiei, a trage paralele intre populatiunile din ambele tieri, intre referintiele nationali si politice, gradulu de civilizatiune, averi materiali ale diverselor populatiuni, colo cehi si germani, aici romani si magiari. S'a si scrisu de câteva-ori in acesta materia, dara pre catu ne aducemu noi amente, numai ca prin fuga, in modu superficiale. S'au vorbitu mai multe, anume in cercuri private, si pote fi ca multu mai cu temei, inse la cunoscinti'a unui publicu mai numeros n'au ajunsu. Cestiunea care s'a discutata mai desu, a fostu politic'a de passivitate a cehiloru facia cu parlamentele Austriei.

Finea periodulu legislativu se apropie atatu pentru Ungari'a catu si pentru Austri'a, prin urmare politic'a passivitatii va veni érași neaparatu in discussiune. Natiunea cehiloru care petrece de 16 ani in retragere de pre terenulu legislatiunii, va fi érași intrebata, s'au mai bine, se va intreba ea insasi pe sine, deca'i convene a persevera in acea politica, séu ca se va supune vointei germaniloru capitulandu cu rusine din aintea loru, si cerendu ertare ca si pruncii artiagosi, dupace'i rupe fómea si setea. Cu acea ocaziune natiunea romaniloru din Transilvani'a va fi asemenea intrebata, ori ca se va intreba ea pe sine, deca voiesce a imita (?) pe cehi, adeca a continua resistenti'a passiva, —

séu dupa altii, „lenea passiva,“ „a se castra pe sine politicesce,“ „a se sinucide ea insasi“ si asia mai departe, a 'si audí gratiositati de acestea.

Anglii practici cumu sunt ei intru tote si ca unii carii luptasera preste doue sute de ani contra despotismulu atatu gubernementale catu si a celui parlamentariu, intre alte multe invetiaturi bune au si un'a care tiene, ca in politica nu esistu convictiuni, ci numai opiniuni; ca-ci politic'a fiendu scienti'a esigentiiloru si avendu a face cu omeni, si inca cu foarte multi omeni, séu rei si depravati, séu intunecati si lenesi de spiritu, séu servili, sclavi nascuti si crescuti, nu'i poti conduce ca nesce machine cu vaporu si nici ca pe nisce cai infrenati. Mai au anglii inca si alta invetiatura buna si frumósa care dice: Mani'a in discussiuni politice este nebunia.

Acestea premisse, voimu se cercetamu puçinu politic'a poporulu cechu din Boemi'a, pentru ca cu atatu mai pe siguru se o potemu lua pe a nostra la o cercetare pre catu scutita de pasiune si calma, pre atata si de rigorósa.

Dara mai antai: Ce tíera este Boemi'a si cine este poporulu cechu, natiunea ceha?

Boemi'a, nume stravechiu, cunoscutu de la inceputulu erei christiane, a fostu ocupata de poporulu slavu ce se numesce pe sine Cechu, in secolulu alu 6-lea d. Chr., esiste ca statu de pe la a. 900, ca regatu (Regnum) camu dela 1086.

Boemi'a moderna redusa tare in teritoriulu seu, e situata intre gradulu 48 1/2 pana la 51 latime septentrionale si 30 pana la 34 1/2° lungime orientale. Asia dara Boemi'a jace cu 2° 62' spre nordu mai susu de catu Transilvani'a. Teritoriulu Boemiei se intende pe 944 miliarie patrate, prin urmare este cu ceva mai micu de catu alu Transilvaniei si are figur'a unui patratu strimbu. Acesta tíera inca e destulu de muntósa, dara celu mai inaltu munte alu seu (Lubani) are numai 4382 urme, pre candu muntii cei mai inalti ai Transilvaniei ajungu dela 6 pana peste 8000'. Dara si muntii Boemiei sunt foarte bogati de mineralie. Relatiunile sale climatice sunt destulu de favorabili; temperatur'a midiulocia anuală este de 6° R. candu a Transilvaniei este de 7° Reaumur.

Despre populatiunea Boemiei nu avemu la indemana date mai prospete decatu conscriptiunea din a. 1862, care inse a fostu un'a din cele mai esacte. In acelu anu mic'a Boemia nutria 4,952,000 seau rotundu 5 milióne suflete, pre candu frumósa Transilvani'a avea numai 2,200,000. Ce vi se pare inse, ca aceeasi Boemia inainte cu 100 de ani avea numai 2,700,000 locuitori, acelu numeru inse crescuse pana in an. 1834 aproape la 4 milióne, ér astadi trece preste 5 milióne. Acesti locuitori petrecu in 355 de cetati (urbes, civitates), in 223 orasia (oppida) si 12,274 de sate.

Ce limbi de omu locuescu in Boemi'a? Totu dupa datele statistice din 1862 locuescu in acelu regatu la 3,000,000 de cehi si circa 1,800,000 germani, éra jidovi risipiti prin tota tíer'a aproape 100,000, caci dela 1850 incóce jidovii s'au inmultitu si acolo foarte tare.

Cumu se pote ca pe unu teritoriu asia micu se traiésca atatea milióne de omeni, pre candu, in Transilvani'a mai fertile si pote mai bogata de mineralie, nu potu trai nici 2 1/2 milióne, ci una parte din locuitori emigra pe fiacare anu? Éca se pote, si se afla intre lectorii nostrii destui cari cunoscundu Boemi'a din propri'a esperientia seau din descriptiuni esacte, isi esplica prea bine aprig'a diferentia dintre traiulu nostru din Transilvani'a si dintre alu locuitoriloru din Boemi'a. Dara nu acesta este scopulu studiulu ce facemu acilea, ci sunt numai conditiunile politice si referentiele nationali, intru care se afla cele doue nationalitati ale Boemiei, adeca cehii si germanii; studiu foarte instructivu acesta; numai deca ne-ar succede si noue ca se-lu facemu dupa cumu dorimu; ceea ce vomu cercá in numerii urmatori.

(Va urma.)

Cestiunea israelitiloru in Camer'a Ungariei.

Deputatulu Victoru Istoczy dedese deunadi in Camer'a deputatiloru unu proiectu de lege, in care cerea ca gubernulu si legislativ'a Ungariei se intervina prin ministrulu de externe la Congresulu european cu scopu de a midiuloci, ca se se restaure vechiulu regatu alu Palestinei, in care se se stramute toti israelitenii resipiti prin lume si cu atatu mai curendu cei din Ungari'a. Istoczy este cunoscutu de mai inainte ca celu mai aprigu adversariu alu jidoviloru, carele 'i tiene de poporulu celu mai periculosu din tota lumea; elu se folosise si in alti ani de diverse ocaziuni spre a combate

portarea cea egoistica si exclusiva a jidoviloru. Astadata mai multi colegi de ai sei ilu luara in risu, ba unii-lu declará de nevenu; dara Istoczy nu se descuragiá si nu se linisti, pana candu nu vediu proiectulu seu pusu la ordinea dilei pe 24 juniu a. e. Atunci dandu-i-se cuventulu, elu 'si-motivá proiectulu prin unu lungu discursu incarcatu de date statistice, din care vomu scoate si noi câteva. Istoczy permite ca in urmareta crizei actuale orientali mohamedanii ca elementu strainu in Europ'a voru disparé de aici cu totulu si atunci voru remané numai jidovii ca elementu strainu asiaticu semiti (dela Sem, fiulu lui Noe). Acestu elementu inse este si dupa Istoczy inimiculu celu mai inversunatu alu societati si civilizatiunii popóraloru europene. Dara d. Istoczy se marginesce a vorbi aci numai despre jidovimea din Ungari'a si tierile adnecse. Elu afla din statistica, cumuca numerulu jidoviloru cresce totu la câte 30 ani indoitu. Sub imperatulu Iosifu II (1780—90) era numai câteva mii de jidovi in Ungari'a; dupa 80 de ani, adeca la 1860 era 250,000, éra astadi sunt 700 de mii. Dupa unu calculu aprocsimativu, sporindu ei totu asia, in 1930 voru fi 2 milióne 900,000; éra in anulu 2220 in Ungari'a voru fi 17 milióne si 6 sute mii de jidovi. Dela anulu 1787 adeca in 90 ani, s'au inmultitu in numeru de 8 ori mai mare de catu fusese, pre candu numerulu popóraloru crestine abia s'au indoitu. Este deci invederatu, ca jidovii se voru inmultu rapede, éra numerulu nostru va scadá neincetatu. Dupa alte date statistice in 6 ani dela 1869 pana la 1875 numerulu locuitoriloru crestini din tota Ungari'a in locu de a cresce, a scadiutu cu 36 suflete; din contra jidovii numai prin nasceri s'au inmultitu cu 20,030 suflete, afóra de cei veniti de airea. Pe jidovi i crutia chiaru si bólele epidemice, precumu ne convingu cifrele oficiali publicate in „Revue de France“ dela 31 Octobre 1875. Dintre jidovi se afla prea puçini soldati, prin urmare ei nu sunt espusi la pericolele de a peri in batalii, in care perimu numai noi christianii. Insusi D'sraeli reprezentantele celu mai geniale alu jidovimei a marturisitu de multu, ca scopulu jidoviloru este a esterminá popórale europene esite din sange amestecatu.

Averile trecu pe fia-care di in manile jidoviloru; avemu se ne tememu chiaru supremati'a nostra politica, pentru ca ori-ce vomu dice, numai poporale bogate sunt in stare de a dominá; asia pentru noi a remasu numai alternativ'a, ca seau jidovii se dispara, seau noi din acesta patria. Nu este adeveratu ca jidovii sunt persecutati din fanaticismu religiosu, ci mesurile luate asup'a loru sunt numai de natura defensiva, care inse ducu la asia numit'a ultima ratio. Dara de acesta potemu scapa prin restabilirea vechiulu statu jidovescu in Palestin'a, pentru care a fostu dauna mare ca l'au desfientiatu romanii; caci deca jidovii nu aru fi luatu lumea in capu, atunci nu s'aru fi intemplat in evulu mediu acele maceluri in masse mari, pre candu orasie intregi locuite de jidovi s'au esterminat in modulu celu mai barbaru, mai alesu in Germani'a. Nu este acest'a ide'a mea, dice Istoczy, ca-ci dela Luther pana la Fichte si pana la d. Golvin Smith multi barbati seriosi au adoptatu acesta idea. Se-colulu nostru este alu nationalitatiloru, pre care le vedemu unindu-se in staturi compacte nationali chiaru si acuma in peninsula balcanica. Pentru-ce se nu fia restauratu si statulu jidovescu? Milióne de jidovi insufletiti de traditiunile loru, dorescu restaurarea Palestinei. In an. 1876 diariulu jidovescu „Hamagid“ din Londr'a scriea, ca pe atunci se pornisera in acesta cauza negociatiuni cu Turci'a. Aci apoi Istoczy face apellu la multimea jidoviloru, carii de 1800 ani nutrescu speranti'a restaurarii statulu loru. Duca-se in Palestin'a, si noi i vomu salutá si le vomu pofiti din totu sufletulu caletoria buna, prosperitate si fericire in patri'a loru. Deca inse unii tenuti de interese proprii se voru decide a remané intre noi, atunci se renuntie la politic'a de esterminare fóra nici o reserva, se se impace cu civilizatiunea christiana, se se prefaca in magiari curati. Dupa aceste Istoczy 'si-recomanda din nou proiectulu seu.

Presedintele s'a incercatu se chame pe Istoczy la ordine, dara s'au produsu larma mare, pentrucá éra destui carii tienea cu colegulu loru.

Ministrulu Trefort a infruntatu pe Istoczy. Atunci acesta disgustatu isi retrase pentru astadata proiectulu, inse observandu, ca viitoriulu de siguru i va dá lui dreptate.

Aceste scene se intemplara in diet'a Ungariei la 10 ani dupace jidoviloru din Ungari'a li se asigurase egalitatea de drepturi civili si politice prin artic. de lege XVII din an. 1868, si dupace prin art XXXI din acelasu anu se desfintiasera legile

chi pedepsitorie de camataria. Adeca, aceea ce se inputa Romaniei in caus'a jidovimei, se agita radi in Ungari'a; ca-ci s'ar insiela reu ori-cine crede ca deputatulul Isztoczy vorbesce si lucra unu nebunu. Diarele magiare sunt, cu esceptiune cele redactate ori cumparate de jidovi, pline in tu timpul de cele mai dorerose reclamatuni diccate asupra jidiviloru; apoi atatea omoruri rbare si selbatece de jidovi, mai alesu usurari, te se intempla in Ungari'a, nu se intempla in ta Europ'a. Cu tote acestea, proiectulu lui ztoczy este si va remanea unu proiectu desperatu. Una i lumea jidovii nu se voru mai intorce in destin'a. Cu totulu altumentrea 'si explica ei tadi Talmudulu si celelalte scripturi. In ochii ru Palestin'a nu mai semnifica acelu petecu de mentu muntosu si supusu la arsiti'a soarelui, ci mnifica lumea tota, era in acesta mai virtosu erile puginu cultivate. Pe jidovi ii vei tienea freu numai prin superioritatea culturai civilisatiunei. Cu catu unu poporu este ai intunecatu, mai prostu, cu atatu elu devine ai curendu victima forte sigura a jidovimei. entru-ce sunt jidovi asia de pucini in Angli'a, ranci'a, Elveti'a, una parte a Germaniei, Itali'a? imeni nu'i persecuta in acelea tieri si le sunt eschise tote carierele; dara nu potu tiené conurenti'a; vinarsulu loru celu puturosulu din care ucu pe airea milióne, nu 'lu bea nimeni si imeni nu cumpara dela ei flécuri de nimicu, nici u merge nimeni ca se le cersiesca bani imprumutu u 100%

Ungari'a.

B-Pest'a. Dumineca in 30 Iuniu diet'a Ungariei a inchisa prin unu cuventu de tronu, in care Moarchulu dice, ca referintiele actuali ale monarchiei cãtra taturile straine ilu facu se speredie ca interesele monarchiei voru fi aparate si totuodata pacea asigurata. De altumentrea, aduca viitorulu ori-si-ce, Mai.Sa crede, a interesele monarchiei voru fi aparate de cãtra paramente si de cãtra fiii patriei.

Atatu press'a Ungariei cãtu si cea straina facu la celu cuventu de tronu multime de comentarie, esplanandu'lu care cumu ilu taia mintea, séu cumu ii convene a interesu. Acelea comentarie se intindu cu atatu mai leparte in viet'i'a publica, cu cãtu diet'a Ungariei prin cuventulu de tronu este totuodata si dissolvita, fiinlu-cã i s'au implinitu periodulu de trei ani si trebue se urmedie alegeri noue. Cele mai multe diarie din Ungaria recapitulandu lucrarile acestei diete si facundu-le storiculu loru, sunt forte neindestulate cu rezultatele. Din tote, arondarea mai multoru comitate, era mai alesu nodulu administratiunei politice place la forte pucini. Vecurmatele corecturi si modificari in legi, inmultirea preste mesura a legiloru administrative si financiali. iducu in desperatiune chiaru pe magiari. Pline sunt liarele magiare de reclamatuni si vaieraturi intru inielesulu acesta, si noi vomu mai avea ocaziune de a e cunósce. Chiaru functionari de frunte recunosc, ca alegerile deinainte cu 3 ani fusesera in parte mare nemerite reu.

Totu din 30 este si scirea, ca ministeriulu Ungariei s'a modificatu in cãtuva. Lui Colomanu Tisza, care avea doue ministere, adeca presidenti'a si afacerile interne, succese Toma Pechy, fostu mai inainte ministru de comunicatiune, omu blandocu; dara in cãtu pentru Transilvani'a, remane br. Gav. Kemény totu unde este, apoi scrierile sale si totu trecutulu seu ne spunu prea de ajunsu, ce iubire inflacarata simte acelu omu cãtra romani. La justitia a datu Ddieu ca se fia denumitu érasu professorulu dr. Pauler in loculu lui Perczel, care 'si facea mare pomana cu tier'a, déca nu venia nici odata la ministeriu, ori incai se nu fia cadiutu pe man'a neofitulu Csemeghi. Comitela Juliu Szapáry fu denumitu ministru de comunicatiune, éra com. Iosifu Zichy ministru de comerci. Asia remase si dn. Trefort numai cu unu portofoliu si cu una plata de 12,000 fl.

In Romani'a este unu vechiu proverbu care dice: Schimbarea Domniloru, bucuri'a nebuniloru. La noi acesta sententia se póte aplica prea bine la schimbarea ministriloru. In unele resorturi depinde ce e dreptu, multu dela intieptiunea, dreptatea si diligenti'a ministrulu respectivu, dara tocma in cestiuni de prim'a ordine, esentiali, vitali, decide Sisthem'a introdusa, éra nu persón'a. Sisthem'a buna ori rea, salutaria ori afurisita, persónele puse in functiune sunt obligate a o executa; séu de nu, a se retrage, a dimissiona. Barbati numerosi, fruntasi, de renume mare, au judecatu si declarat, precumu veduramu si estimpu in cursulu debateriloru parlamentarie, anume la Vien'a, ca sisthem'a actuala este unu experimentu forte periculosu, care nu póte se aiba durata lunga. Numai cãtu ómenii uita usioru, ca 10 si 20 de ani in viet'i'a natiuniloru si staturiloru facu abia cãtu 10 si 20 de luni in viet'i'a individiloru.

Legile de invoire si regulare dualistica pe alti 10 ani inainte se sanctionara. Mai. Sa monarchulu bine-voi a se adresa cu cãte una scrisóre autographa cãtra ambele ministere, celu din Vien'a si celu din B.Pest'a, in care'si descopere prea inalt'a sa recunoscintia, ca in fine le-a succese a regula afacerile comune si a consolidu din nou monarchi'a.

Partid'a ministeriale, numita improprie liberale, adeca membrii fostei majoritati, se adressara cu Manifestu cãtra natiune, in care numera lucrarile corpulu legislativu din acesti trei ani, le lauda si afirma,

ca sub presiunea impregiariloru extraordinarie a fostu preste putintia a se face mai bine si mai multu.

Unu altu „manifestu“ esi dela partid'a estrema, numita si a lui Kóhsuth, subscrisa de 28 insi. Acestia condamna dualismulu neconditionatu, dicundu ca tote calamitatile tieri se tragu dela acesta sisthem'a; invita pe „natiune,“ ca la diet'a viitória se aléga totu numai ómeni din partid'a loru, ca se sparga dualismulu, se declare statulu Ungariei absolutu independentu, dara se ferescu a spune de pe cuma, ca sub ce titlu: Monarchia ori republica; ca-ci adeca intre acestia se afa nu numai multi republicani, ci si de cei ce dau cu secura in luna ca se o taie in doue.

Program'a cea lunga si respiratória de mania a partidei intrunite, compuse din resturile partidei deakiste si din conservativi, este cunoscuta lectoriloru inca din lun'a trecuta. Acesta fu cea de antaia, care'si formã cluburi prin tiera si comitete esecutive.

Se intréba unii, care din acestea partide merita mai multa incredere. Intrebati, nu pe altii, ci chiaru pe poporulu magiaru, puneti urechi'a si veti audi, ca nici-unic'a.

Miscari electorali in Ungari'a.

In Ungari'a conferentiele electorali s'au inceputu cu atatu mai curendu, cu cãtu de una parte gubernulu se teme firesce, ca se nu fia luatu pe de inainte si pacalitu de cãtra oppositiunea intrunita, éra de alta este si usu introdusu inca din timpii in care deputatii era obligati a lucra conformu instructiuniloru date de alegatori, ca venindu acasa in cerculu electoralu, se invite pe colegiulu loru spre ale da informatiune despre discursurile epocali ce va fi rostitu flacare in cei trei ani, despre legile minunate la care va fi conlucratu si alte lucruri ce va fi facutu. Dela Beiusiu avemu de dato 14/26 Iuniu a. c. urmatóri'a invitatiune la una conferentia electorale:

In tota tier'a se tienu conferintie constitutionale, pentru alegerea ablegatiloru la diet'a venitóre. — Suscriisii autorisati fiindu de o parte insemnata a intielegintei romane din locu si cercu, ni luamu libertate a-Te invitã la o asemenea conferintia tienenda in Beiusiu la 7 Iuliu st. n. la 3 óre dupa amiedi in localitatea casinei romane.

Stimate Domnule! cunoscundu-Te de atare, care Te insuffetiesti pentru binele si prosperarea patriei si in specie de interesele separate ale cerculu nostru, ne nutresce speranti'a firma, ca nu numai vei grabi a participa la acea conferintia, ci vei indemnã si pre altii a luã parte activa la ea; ca-ci — luandu invetiú din trecut — noi numai prin intielegere fratiésca si poteri unite — vomu pote reusi cu unu astufelu de deputatu, precumu se cuvne se aiba cerculu nostru.

Primesce salutarile nostre cordiale, si stringerea de mana fratiesca ce Ti o intindemu.

Ai Stimatei Domniei Tale

adicti:

Augustinu Antal m. p.
Vasiliu Popp m. p.
G. Borha.
Vasiliu Lesianu.

Dela Simleulu-Silvaniei ni se scrie cu dat'a din 16/28, ca adunarea generala a „Despartimentulu XI alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu se va tienea la 16 Iuliu a. c. st. n. in comun'a Basesci, la carea se invita cu totu respectulu a participa dd. membrii, onorat'a inteligentia romana si toti amicii culturai nóstre nationale.

Simleulu-Silvaniei la 28 Iuniu 1878.

Alimpiu Barboloviciu,
vicariu for. episcopescu alu Silvaniei si directoriulu despartimentulu XI.

Austri'a.

Vien'a, 29 Iuniu. Parlamentele Austriei nu s'au inchisu, ci numai s'au prorogatu. Pana acumu se vorbia multu despre dimisiunea ministeriulu, care 'si mai dedese dimisiunea, si fiindu-cã avea se suferé forte multe si grele imputari dela parlamentu din caus'a dualismulu, inca din Februaru a. c. declarase, ca indata ce va mai trece si prin acelu purgatoriu, se va retrage cu totulu. Intr'aceea principele Auersperg recepu dela Maiestatea Sa pentru sine si collegii sei autographulu, prin care este incarcatu de laude. De altumentrea partidele se prepara si in provinciile austriace pentru alegerile viitóri, si lumea este mai alesu interesata se afe, ce politica va urma cu acesta ocaziune Boemi'a, unde marea maiortate a locuitoriloru, adeca Cechii, de 16 ani incóce urmédia politic'a passivitatiei.

Dela congresulu europénu.

A inceputu a se lumina. Dupace in cãteva siedintie se regulase cestiunea Bulgarié in punctele principali, in siedinti'a a 8-a din 28 Iuniu la propunerea Anglié s'a decisu, ca trupele austro-unguresci se ocupe Bosni'a si Hertiegovin'a! Cu ce conditiuni, provisoriu séu pe vecia? pana in momentele in care scriemu acestea, inca nu se scie curatu; dara chiaru si press'a ministeriale se teme forte, ca sub diverse preteste ocupatiunea va fi pentru totu-deana, elementulu slavu se va inmulti si mai tare spre perirea celui magiaru. Delegatii turci au protestatu contra ocupatiunei. — In siedinti'a din 29 Iuniu au fostu admisi a ocupa locu si delegatii Greciei in congresu, spre a'si apara caus'a loru si a'si da votulu consultativu. D-dieu scie ce voru castiga grecii, dara cu admiterea loru in congresu s'a spartu unu mare prejudetiu alu vechiei diplomatiei.

Pe luni 1 Iuliu au fostu invitati delegatii Ro-

maniei spre a defende causele patriei si natiunei romanesce in siedinti'a a 10-ea a congresulu si a'si da votulu loru totu consultativu. Mai inainte de aceea delegatii romani fusesera invitati la mesa de cãtra principele coróniei, ceea ce se considera asemenea ca unu actu de multa buna vointia.

Alte sciri cãte cerculédia dela congresu, nu cutediamu se le damu de autentice, speramu inse ca in scurtu vomu sci mai multe. Din diarele ungurene aflamu, ca unele regimente au si plecatu cãtra Bosni'a.

Memoriulu prezentatu Congresulu din Berolinu de plenipotentiarii I. S. Principelui Romaniei.

De la tratatulu din Paris, Romani'a sustienuta de marile puteri, s'a ocupatu cu pacinica desvoltare a institutiuniloru sia midilóceloru séle, fara alta ambitiune, de cãtu de a respunde binevoitórii asteptari a Europei.

In timpul partialeloru complicari, care se sfirsira prin resbelulu dintre Russi'a si Turci'a, Romani'a, credintiósa datorieloru séle, renase pe deplinu straina de turburările ce bantuiaru tiermulu dreptu alu Dunarii. Doritóre de a mantiné si de a face se i-se respecte neutralitatea, ea se incerca, inainte si pe timpul conferintiei din Constantinopole, se 'si puie acea neutralitate supt scutul mariloru puteri. In scopulu acesta s'adresã chiaru sublimei Porti, déra neroditóre 'i remasera tote silintiele.

Candu Russi'a, in ajunu de a declara resbelulu, ceru pentru armatele séle trecere pe teritoriulu romanu, situatiunea Romaniei deveni gingasia si anevoiósa. Spre a 'si adaposti pamentulu si esistenti'a de vijeliile ce se gramadiau in juru'i, inchiaia cu Russi'a conventiunea din 4/16 Aprile 1877.

In schimbulu insemnateloru folóse ce acea conventiune asigurã armateloru puterniculu seu vecinu, guvernulu princiaru nu ceru de cãtu o singura compensare: garantarea intregitati teritoriale a tierii, care 'i era incredintiata. Acesta intregitate fu stipulata prin art. II. alu conventiunii, care se rostescé curatu:

„Pentru ca nici unu inconvenientu séu periculu se „nu resulte pentru Romani'a din faptul trecerii trupeloru russe pe teritoriulu seu, guvernulu Maiestatii „séle Imperatului tutoru Russieloru se obliga a mantiné „sia face a se respecta drepturile politice ale statulu „romanu, astu-felu cumu resultu din legile interióre si „tratatele esistente, precumu si a mantiné si „apara intregitatea actuale a Romaniei.“

Inserarea cuvinteloru de „intregitate actuale“ fusesé prezentata de ministrii romani ca o conditiune „sine qua non“ a suptsemnarii conventiunei. Multiamita adoptarii acestei clause de cãtre plenipotentiariulu russe, Romani'a se creditu sicura ca 'si va pastra limitele esistente. Se margini déra a'si apara fruntari' ainsiruindu'si trupele pe tiermii Dunarii si, proclamandu'si independenti'a in momentul candu tunurile turcesci bombardau porturile romane, remase in rolu'i defensivu.

Déra operatiunile militare schimbându-se mai pre susu de asteptarile universale, Romani'a se vediu din nou espusa a deveni teatrulu ostilitatiloru. Atunci, ca se inlature acestu periculu si, dupa repetitele si staturitórele chiamari ale comandantulu capu alu armateloru russe, armat'a romana trecu Dunarea.

Cooperarea iei nu pucinu contribui pentru succésulu finalu alu campaniei, care se sfirsi prin inchiaierea unui armistitiu, urnatu de negociari de pace.

Acele negociari fura urmate fara nici o participare a Romaniei, si totusi ecitatea aru fi cerutu, ca alianti'a de pe campii de batalia se se fia mantinutu si pe tere-mulu diplomaticu.

In lun'a lui Ianuariu, generalulu comite Ignatieff, trecendu prin Bucuresci spre a se duce la San-Stefano, transmisse cabinetulu princiaru o epistola a I. S. principelui Gorciakoff, in care cestiunea unui schimb teritorialu era oficialu tratata pentru antaiasi data, déra in care cuventulu de Basarabi'a nu era pronuntiatu inca. Imputernicitulu russe avea misiunea de a fi, prin viu graiu, si mai explicitu. Areta déra, intr'unu modu formalu, intentiunea guvernulu imperialu de a dobandi de la Romani'a instrainarea Basarabiei.

Interesulu si securanti'a statulu impuneau guvernulu principelui Carolu dator'i de a nu primi propunerea ce i-se aducea la cunoscintia. Tier'a, care mai nainte se chiamã „Principatele Dunarene“ nu putea se cedeze partea cea mai insemnata a riului caruia 'i datoria vechi'a 'i numere, desvoltarea comerciale si bine-facerile situatiunii séle geografice.

Romani'a pune cu atatu mai multu pretiu pe pastrarea unei provincii, care e unulu si acelasi corpu cu tier'a si-o pune in contactu cu marea, cu cãtu mai multa a pretiuitu, dupa perderea intregéi Basarabii, suferita pentru prim'a óra la 1812, folósele restituirii partiale facute in 1856.

Déra nu numai necesitatile particulare si simtimentulu nationale au comandatu Romaniei acesta linia de purtare. Liber'a navigatiune a Dunarii, strinsu legata cu starea de posesiune actuale, constituie unu interesu, caruia marile puteri i-au recunoscutu, in conferintia de la Paris, unu caracteru europénu.

Actulu preliminaru de la San-Stefano nu tinu séma de aceste diverse consideratiuni, si Romani'a, la esirea dintr'unu resuelu la care luase parte intr'unu modu activu si utilu, se gasi in faci'a unui tratatu, care fusesé inchiaiatu fara ea, si care nu se ocupa de ea de cãtu pentru a o lovi in interesele'i vitale si in drepturile'i, esentiale.

Prin acestu tratatu Russi'a in intielegere directa si izolata cu Turci'a, isi pastra facultatea, ca Dobrogea care 'i era cedata se o schimbe cu Basarabi'a romana, schimbulu care fusesé respinsu intr'unu modu formalu de cãtre guvernulu romanu; in acelasi timpu, isi pastra unu dreptu de trecere prin restulu tierii romanesce pentru comunicarea armatelor séle cu Bulgari'a.

Astu-felu Romani'a, in urm'a unei fericite campanii militare, aru perde o parte insemnata din teritoriulu

seu si aru fi lipsita de singurul litoral maritim ce posedea. Afara de acestea, departe de a reintra in repausul de care aru ave nevoia pentru a 'si repara fortiele, aru mai fi inca multu timpu turburata prin trecerea de trupe straine, ale caroru opriri (étapes) s'aru puté schimba intr'o adeverata ocupare.

Ce e dreptu, independint'a 'i este inscisa in tratatu: inse, lipsita de fruntariile sële de la Dunarea de Josu si de la mare, si supusa unui dreptu de servitute, Principatulul n'aru fi in fapta nici liberu, nici independente. Situatiunea sea, departe de a se imbunetati, aru deveni mai precaria de câtu in trecut, de ore-ce ultimulu efectulu alu pacii isolate dintre Russi'a si Turci'a aru fi de a scôte pe Romani'a de supt garanti'a colectiva a Puteriloru, scutul ei celu statornicu.

Astadi, candu tratatul de la San-Stefano e obiectulu deliberariloru Europei, Romani'a isi ié libertatea prin organulu suptsemnatiloru, de a supune plenipotentiariloru marilor puteri puntele urmatore, a caroru adoptare, respundendu in acelasi timpu trebuintiloru si dorintiloru tierii, n'aru fi de câtu consacrarea drepturiloru sële si garantarea intereseloru europene, astu-felu precumu aceste drepturi si aceste interese au fostu recunoscute de către tratatul din Paris.

1. Nici o parte din teritoriulu actualu se nu fia deslipitu de Romani'a;

2. Teritoriulu romanu se nu fia supusu la nici unu dreptu de trecere in folosulu armatelor russe;

3. Principatulul in virtutea titluriloru sële seculare, se intre in stapanirea insuleloru si a guriloru Dunarii, impreuna cu insul'a Sierpiloru;

4. Se primésca o despagubire in forma ce se va crede cea mai usióra, si in proportiune cu puterile militare ce a pusu in lupta;

5. Independint'a sea se primésca o consacrare definitiva si teritoriulu seu se fia neutralisatu.

Aceste cereri nu esu din domeniulu dreptului si alu ecitatii. Congresulu, dandu-le satisfacere, aru da Romani'e recunoscetóre positiunea unui statu in stare de a urma lucrarea sea de ordine, de civilisatiune si de progresu. Interesulu particularu alu natiunii romane e in deplina armonia cu interesulu generale alu Europei. Situatiunea geografica a Romani'e face ca caus'a ei se fia si caus'a repausului si a pacii Oriintelui.

Si tocmai pentru ca e petrunsa de acésta convingere, tocmai pentru ca simte ca, luandu-i-se tiermulu celu mai insemnatu alu Dunarii si despartind-o de mare, s'aru compromite unu viitoru, in care nu e numai ea singura interesata, se silesce a pastra integritatea actuala e teritoriului seu si indrasnesce a spera, ca tratatul de la Berlinu, care are se fia suptstituitu tratatulu de la Paris, va precisa in favorea sea garanti'a dreptului publicu, alu carui principiu ii era asicurat prin actulu europénu de la 1856.

Plenipotentii Romani'e:

I. C. Bratianu,
presiedinte alu consiliului de ministrii.
M. Cogalniceanu,
ministru alu afaceriloru straine.

Sciri diverse.

Sibiu. Solemnitatea aniversaria a repausarei mitropolitulu Andreiu br. de Siaguna tienuta dumineca in 18/30 Iuniu la Resnari sub pontificarea esc. sale Domnulu mitropolitu Mironu asistatu de 10 preoti, a fostu in totu respectulu inquitória, de si se pare ca plo'a torentiale va impedece o adunare mai numerosa de poporu; éra ospitalitatea resnareniloru aratata către numerosii óspeti venitii acolo dela Sibiu si de airea este recunoscuta in unanimitate.

(Dela Brasiovu) ni se scie, ca tergulu de tiéra a esitu si acolo fórte reu. Ploi torentiale si lips'a de bani au fostu causele principali.

— Astadi miercuri, plouá de nou si la Sibiu.

Literariu.

(Câteva pagine din brosiur'a Romanismus¹⁾. Dela unu tempu incoce press'a europena, si in specialu cea magiara se ocupa multu de sortea romaniloru preste totu. De si acésta nu se intempla in intielesulu doritu de noi, totusi nu trebuie se-o desconsideramu. Asia s'a intemplatú cá se'mi cadia in mana si o brosiurica intitulata „A Romanismus“ de cutarele Szántay Aladár, aparuta in anul trecut 1877.

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura ce suréza siguru prin

Alloplu de plante Schneeberg a l. Wilhelm pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la **Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen.** Suculu acestu s'a doveditu de bunu pentru dorerile de **grumazu si pieptu, gripa, ragusiela, tusa si trózna.** Multi cumperatori marturisescu, ca numai suculu acestu-a au a-si multiami somnulu placutu.

Escellentu este suculu acestu, cá preservativa pe tempu negurosú si aspru.

In urm'a gustului fórte placutu copiiloru este folositoru, celui-ce suferu de plumani inse, o trebuintia; cantarietiloru si oratoriloru cont'ra vocii inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestu sucu este, ca cons. de curte de d. prof. **Oppolzer,** rectorulu magnu. la universitateá c. r. din Vien'a, ilu folosese cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescriesu adese suculu acestu de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatorele scrisori recunoscetóre:

De orece inse diurnalistic'a nostra cu scirea mea nu a luatú neci cea mai mica notiia despre ea, mi-amu propusu eu a'i face pucina recensiuine din unele pasage mai pregnante ale ei. Voiu traduce câteva din cuventu in cuventu, éra preste altele voiu trece numai pre scurtu, atátu ca se védia si poporulu romanu ce se scie despre elu, câtu si ca se aflamu si noi toti, cu ce sofisme tendentiose scrietorii magiari indópa pre publiculu loru.

Mai antaiu voiamu se'mi facu reflexiuniile mele in cutare foia magiara; déra diurnalistii magiari nu primescu in foile lorú scrieri, ce sunt contrarie principiloru lorú. Asia s'a intemplatú, cá mai multi articii tramisi la foi magiare („Kelet Népe“, „Szabadság“) au remasu nepublicate. De aceea domnule Redactore, ve rogu a dá locu in colónele pretiuitei foi ce redigeti urmatioriloru mele observatiuni.

Brosiuric'a sus amentita semena mai multu cu unu pascuileu séu pamphletu scrišu cu cea mai grósa ignorantia si cu tendentia, decâtu cu o brosiura científica, dupa cumu se va vedea din urmatioriale. Auctorulu in cateva pagine dela inceputu fantasedia asupra numirei de oláh, si román camu asia: 1. „Romanismulu nu e prea vechiu, insusi cuventulu romanu e de origine mai noua; dara acésta e o vanitate nationale la romani, încátu déca cineva i-numesce oláh seu vlah, ori-si care romanu care tiene la ide'a nationale, ie in nume de reu si se simte adunca vatematu in superbi'a sa nationale.“

La numirea de oláh i-vine in minte romanulu o vechia dorere, cugetandu cá prin acésta numire e despretiuitu si superbi'a-i nationale nimicita. Mai departe dice auctorulu: „Cá superbi'a nationale si vanitatea leau fostu nanasi la acestu botezu, si asia s'a facutu din oláh romanu, ertare nu au cerutu neci dela istoria, neci dela invetiati, si mod'a seclului modernu leau permis acésta numire.“²⁾ Mai lamentéza apoi asupra gloriei si culturai vechi romane din Daci'a lui Traianu si ajunge la acea conclusiune, cá tóte acele acumu s'au stinsu si nu mai sunt mai multu. Continuandu dice, „Atátu e adeveratu, cá in Europ'a sunt si alte popóra latine (Franci, Spanioli, Portugali si Italieni), cari sunt in legaturi mai de aprópe cu romanii (vechi), de câtu romanii (de astadi), cu tóte acestea nici la unulu nu i-a venitú in mente a imbraciosia numele romanu.“³⁾ Ne mai spune apoi, cá invetiati magiari de multu au constatau corectitatea numelu „oláh“, si cá cele mai multe popóra cu acestu nume neau numitu, cu care romanii s'aru potea indestuli, déra cá ei desconsiderandu pe Europ'a, se numescu pre sene „mari'a sa“, se lapeda de trecutul lorú, si pretindu gloria si venitorulu dela Vechi'a Rom'a. Cuventulu romanu ilu numesce ideea ficsa la romani, cá-ci spiretulu tempului va respinge nou'a legatura de consangenitate.

In câtu atinge originea numelu romanu, nu voiú a me demitte in discussiune lunga, ci observezu numai pre scurtu, cá acela e deodata cu poporulu romanu, si 'si are originea sa din Rom'a. Documentu invederatu spre acesta e, cá poporulu romanu de candu e pe lume aici, nu s'a numitu altucumu; si déca e vorba de botezu, la acela nu vanitatea nostra, ci streinii au fostu nanasii, cari cu inceputulu evului mediú au inceputu a ne numi oláh, déra la care nu i-amu indreptatitu, dupa cumu acésta eruditulu nostru filologu Cipariu indestulu a documentatu. De si Francii de astadi de multe popóra streine au fostu numiti Celti si Gali, ei totusi nu au incetatu a se numi pre sene Franci in totu-deauna, cu care nume i-vedemu si astadi a figurá. De si Italianii fratii nostri sunt numiti si astadi de unele popóra olasz, totusi ei remanu fideli numelu lorú de Italiani si nu se numescu altucumu. Precumu acestea popóra latine stau mortisiu pre langa numirea lorú istorica, chiaru asia si noi romanii preferimu a remané pre langa numele nostru originalu romanu, ereditu dela stramosii nostri, si de dragulu actorului nu-lu vomu schimba cu numele de oláh, de si pote si acesta aru milita pre langa originea nóstra latina; apoi exemplele jidoviloru si a le

¹⁾ „A Romanismus nem nagyon régi; maga „a román“ szó, is ujjabb keletii, de azért e szó nemzeti büszkeség a románoknál, úgy hogy ha valaki öket oláhnak vagy vláchnak szólítja egyetlen román is, ki a nemzetiségi eszméért lelkesül nem veszi jó néven s mélyen sértve érzi magát, nemzeti büszkeségét. Az Oláh nevezetre a románok egy régi fájdalom jut eszébe. Azt hiszi, hogy ez által le van nézve, büszkesége tönkre van téve.“

²⁾ „A nemzetiségi büszkeség és fenhéjazni vágyás tartotta öket keresztvívre, s így lett az oláhból román, engedélyt nem kérték sem a történelemtől, sem a tudósoktól: a modern kor divata meg engedte ez elnevezést.“

³⁾ „Annyi igaz, hogy Európában má- latiu fajok, még közlebbi vérrokonságot hozhatnak össze a romai kelettel mint a románok, de azért egyiknek sem jutna eszébe a román nevet felvenni.“

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa nagarésca in asia mesura, in câtu me temeam cá nu cumu-va se se innee; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atátu de debilu, in câtu abia stá pro petióre. Atunci mi-s'a recomandatú alloplu de plante de Schneeberg, si multiamita acestu midilocu minuatu, indata dupa intrebuintiarea primei sticle a mai incetatu tusa, dupa a dor'a sticla cautá bene afora copilulu, a venitú la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câteva zile, prein midiloculu acestu, de o tusa mare si ragusiela.

Deci cu multiamita sincera estradan acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculosá a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina canoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif,
primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite câtu mai in graba inca 4 sticle dein renumitulu D-tale Alloplu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle afu cá doreru de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micioréza pre di ce merge, pentru ac'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stim'a se subsemna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Alloplu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórte usitoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandatú in casuri de astfelu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Die! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru doreru de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de alloplu de plante Schneeberg anuciatu de d-ta, care se póte recomadá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minuata, sanitatea mi se restaurá pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta ánim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

gescháftariloru, cari si-schimba pre tota diu'a cu redica numele lorú, nici de câtu nu le vomu imítá, cá-ci voimú a ne renega pre parintii nostri. Pe poporu magiaru nimeni in Europ'a nu l'a numitu pána acum Magyar, asia precumu se numesce elu pe sine. In tó actele vechi latinesci afli numai Hungarus si Hungari si Pannonus Pannonia, nemtii 'i facura Ungar, Ungar Hungern si Hunger (fóme), francesii Hongrois, slav Venger, Vengersk, romanii Unguru. Pentru-ce nu lapeda numele stramosiescu cu care au venitú din Asi (déca voru fi venitú cu acela) si nu adópta pe ce datu lorú de către popórale europene, adoptatu de u mie de ani in tóte actele publice?

Pre la pag. 8—9 ne spune auctorulu brosiurei multa naivitate, cá Romanismulu pre di ce merge ocup terenu totu mai mare, apoi indurandu-se a vorbi specie despre romanii din Ungaria si Transilvani'a, i spune ca noi nutrimu ura si antipathia in contra u guriloru, din contra fratii magiari stau pururea cu br ciale deschise spre a primi pre romani ca pre frati, cá densii nu nutrescu in contra-ne nici antipathia, ne ingratitudine, cu atátu mai pucinu despretiu. Mai vo besce apoi si despre pactulu unguriloru si romanilor dela Esküló, dictandu cá acela nu s'a facutu dupa cur cugeta romanii, intre doue popóra fratine si necucerit ci acésta au inventatu-o romanii candu au descoperit si nationalismulu.

Noi dicemu la acésta, cá nu noi l'amú descoperit ci insusi unii scrietorii magiari si inca de nu conten purani, celu pucinu supari dicu, cá acelu pactu s'acutu intre doua popóra libere; asia ne aréta Anonymus Bela notariu. Nu cumuva va dice auctorulu cá an nymus a fostu romanu? Dicemu mai departe, cá chiar pre acestu pactu se baseza autonomi'a Transilvani'e conservata optu sute de ani, cu vaivodatulu seu, e dietele sale, chiaru si cu armat'a sa, încátu aceea ni candu nu a fostu fusionata cu Ungari'a, de câtu numu prin legile din 1848 si mai nou 1867.

(Va urmá).

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

	30 Iuniu n.	
Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1.	98.50
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	—
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„	98.—
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	90.—
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalu cu 7%)	„	79.—
Imprumutulu municipale non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	90.—
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	155.—
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	27.40
Actiunile caliloru fer. prioritarii din 1868 cu 6%	„	72.60
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	180.—
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.)	„	—
1873 cu 8%	„	50.—

Marele losu

de 450,000 marce imperiali

póte se 'lu castige ori-cine vrea se intinda Fortunei man'a!

Sub acésta devisa recomandú eu

loteri'a provinciala din ducatululu Braunschweig garantata de statu.

Aceea e compusa din 86,000 de losuri, care cuprindu 44,500 castiguri in bani, dintre cari castigulu principale ev. 450,000, spec. 300,000, 150,000, 80,000, 60,000, 40,000, 30,000 etc., se voru trage preste cateva luni. Sum'a totala a castiguriloru face:

8,806,000 marce in auru.

Prim'a tragere se incepe la 18. Iuliu a. c. spre care scopu eu recomandú losuri originali de

1/1	1/2	1/4	1/8
v. a. fl. 9.35	v. a. fl. 4.70	v. a. fl. 2.35	v. a. fl. 1.20

pe langa tramitarea sumei in auru, in bilete de banca séu in marce. Participantii la acésta loteria primescu dupa fia-care tragere de numerii planulu officiosu, listele de castigu si banii castigati, cu tóta promptitudine.

Deci amatorii de a participá se se adreseze cu tóta increderea catra

Carol Bosse jun.,

coll. primariu de loteria in Braunschweig.

Domnulu meu! (21) 10

Dupa ce prin intrebuintiarea alloplulu d-tale amu scapatu cu totulu de tusea 'mea si de ragusiela impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacetóreloru rezultate ale acestu alloplu minuatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórte oblegatu a 'Ti multiami din tóta anim'a pentru acésta inventiune salutaru, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai ver-tosu cantarietiloru. Cu perfecta stima

Feisching, 25 Juniu 1857.

Joanu Bauer,
docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Alloplu de plante genuinu se mai afla in Sabiu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Frohlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentin, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisióra: J. B. Teutsch, comerciante.